

Samenwerken in Catalonië

Bruno Vermeeren

Barcelona is altijd een beetje thuishomen. Niet alleen omdat de Catalaanse situatie zo lijkt op de Vlaamse. Catalonië is ongeveer even groot en ook de rijkste regio in een gefederaliseerde staat. Maar ook omdat de Catalanen wel van een goede maaltijd houden. Een bezoek aan het Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) begint of eindigt dan ook altijd met een etentje in Notable, het huisrestaurant van de Universitat Politècnica de Catalunya, de burens van CBUC

Dat mocht de VVBAD al ondervinden tijdens de studiereis vorig jaar en dit jaar was de ontvangst voor de delegatie van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek al even hartelijk. De 'crema catalana' mag dan al uitstekend smaken, het verhaal van CBUC, door directeur Lluís Anglada met veel smaak verteld, doet medewerkers van Vlaamse (wetenschappelijke) bibliotheken helemaal watertanden.

In 1991 ontstond in Barcelona een soort gebruikersgroep van openbare en universiteitsbibliotheken die hetzelfde bibliotheekstelsel VTLS gebruikten. Vijf jaar later beslisten de bibliotheken van de openbare universiteiten — de grootste in Catalonië — en de Biblioteca de Catalunya (BNC) om een gemeenschappelijke catalogus te bouwen. Deze catalogus, benadrukte Anglada, vormt nog altijd het hart van het consortium.

DIENSTVERLENING VERBETEREN

Het zijn eigenlijk de leveranciers die de centrale catalogus (Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya, CCUC) vullen met (ruwe) data. Medewerkers van het consortium controleren deze data. De aangesloten leden nemen de beschrijvingen over vanuit CCUC in de eigen catalogus. Het hele systeem lijkt daarmee meer op de werking van Open Vlac voor de Vlaamse bibliotheken dan op UniCat, de nieuwe collectieve catalogus in België. Momenteel bevat de CCUC 3,7 miljoen beschrijvingen van 9,3 miljoen exemplaren in 91 instellingen of 174 bibliotheken. Eén van de eerste extra diensten die het consortium dan ontwikkelde, was de organisatie van het interbibliothecair leenverkeer. Zoals elders neemt ook in Catalonië het aandeel van boeken hierin toe. Tijdschriftartikelen zijn immers steeds vaker digitaal beschikbaar.

Geleidelijk aan breidde CBUC de dienstverlening uit. Opzet was om ofwel

diensten te realiseren die een instelling alleen niet kan waarmaken, ofwel besparingen te realiseren door schaalvergroting. Het uiteindelijke doel, zo benadrukte Lluís Anglada geregeld, is om de dienstverlening van de bibliotheken te verbeteren.

CBUC concretiseert deze algemene doelstellingen in concrete projecten, gegroepeerd in drie clusters: de toegang tot traditionele informatie verbeteren, de uitbouw van de digitale bibliotheek en samenwerking en innovatie.

De centrale catalogus en de samenwerking rond IBL verbeteren de toegang tot de traditionele informatie. Dat geldt ook voor GEPA (Garantia d'Espai per a

de catalogus maakt het mogelijk om altijd de beste exemplaren in het depot op te nemen. De collectie wordt beheerd door het consortium dat ook de kosten voor zijn rekening neemt. Instellingen kunnen hun materialen dan ook niet meer terugkrijgen. Er is wel ruimte voorzien voor collectie die eigendom blijft van de instellingen zelf, maar daar wordt voornamelijk geen gebruik van gemaakt.

“WE DELEN DE PROBLEMEN,
DUS PROBEREN WE
OOK DE OPLOSSINGEN
TE DELEN.”

LLUÍS ANGLADA

la Preservació de l'Accés), het centrale depot dat CBUC beheert. Eigenlijk is dit project te danken aan dictator Franco, die overal in het land legerkazernes liet optrekken. Na de democratisering zijn vele daarvan overbodig geworden. De overheid stelt CBUC nu een dergelijke kazerne ter beschikking in de provincieplaats Lleida: 5400 m², 17 km rekken en een leeszaal met 10 zitplaatsen. Hier bewaart het consortium weinig gebruikte gedrukte materialen. Het gaat vooral om tijdschriften (80 procent). Hier worden alleen wetenschappelijke collecties bewaard. Erfgoed hoort hier niet thuis. Zodra GEPA het voorziene aantal exemplaren van een publicatie in het depot heeft, mogen de leden van CBUC hun exemplaren uit hun collectie verwijderen. Een eenvoudige kwaliteitsaanduiding in

Ruimte creëren voor de gebruikers in de deelnemende instellingen, dat is het ultieme doel van dit project. Al zegt Anglada daar meteen bij dat deze bibliotheken meteen ook geld besparen.

De uitbouw van de digitale bibliotheek draait enerzijds rond het onderhandelen van licenties. Elders in dit nummer van META leest u hoeveel het netwerk daarmee bespaart. Daarnaast ontwikkelt het consortium verschillende repositories, zoals: TDX (Tesis Doctorals en Xarxa) voor doctoraatsthesisen, RECERCAT voor wetenschappelijke artikels, MDX (Materials Docents en Xarxa) voor elektronische leermaterialen, RACO (Revistes

Catalanes amb Accés Obert) voor Catalaanse wetenschappelijke tijdschriften, MDC (Memòria Digital de Catalunya) als beeldbank. Materiaal wordt zoveel mogelijk in full text Open Access beschikbaar gemaakt voor de wetenschappelijke wereld. Open Access stimuleren is overigens een belangrijke opdracht voor CBUC. Waar mogelijk gebruikt CBUC creative commons om de auteursrechten te regelen. Het aantal deelnemende instellingen varieert. Ook organisaties die geen deel uitmaken van het consortium kunnen in specifieke projecten participeren. Soms zijn er digitaliseringsprojecten gelinkt aan de repositories. Dat geldt in het bijzonder

voor RACO. MDX is dan weer toegankelijk via Europeana.

In MDC brengen verschillende partners hun gedigitaliseerde erfgoedcollecties samen. Onder meer de Universitat de Catalunya beheert een grote historische collectie. Na de opheffing van kerkelijke instellingen in 1835 werden heel wat collecties overgebracht naar deze universiteit. Ook over de tweede Spaanse republiek en de Spaanse burgeroorlog heeft ze heel wat materiaal gedigitaliseerd en online beschikbaar gemaakt. Wie de website van MDC bezoekt, ziet dat het consortium op de achtergrond blijft en dat bij de collecties de beherende instelling uitdrukkelijk in beeld komt. Over 'branding' wordt heel bewust nagedacht.

COOPERACIÓN

Samenwerking en innovatie draait onder meer rond een gedeelde IT-infrastructuur. Servers draaiende houden is immers geen kerntaak van de bibliotheek. Dit is bij uitstek een domein waar samenwerking schaalvoordelen kan opleveren. Dat was in Vlaanderen ook de filosofie achter de provinciale bibliotheeksystemen, die de lokale bibliotheken moeten verlossen van allerlei technologische besognes. Samenwerking is ook voorzien in opleidingen — met jaarlijkse drie tot vier cursussen — en vertalingen — jaarlijks een vijftal.

Binnen CBUC hebben de tien stichtende leden duidelijke privileges. Niet verwonderlijk, want zij zijn de grootste instellingen en brengen ook 65 procent van het budget samen. Privaatrechtelijke universiteiten en instellingen van buiten Catalonië zijn geassocieerde leden en leggen 16 procent bij. De overheid zorgt voor 15 procent. De overige middelen komen uit allerlei vormen van dienstverlening. Naast deze structurele leden, kunnen andere instellingen deelnemen aan projecten van het consortium zonder daarom lid te worden. ■■

> <http://www.cbuc.cat/>

Oude legerkazernes dienen nu als depot.